

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anna Mattsson
Jonna Tikkanen
Paju-Tuuli Vuorela

Homomiesten näkemykset ja tiedot lapsen hankkimisesta

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitaja AMK
Opinnäytetyö
23.10.2020

Tekijä(t)	Anna Mattsson Jonna Tikkanen Paju-Tuuli Vuorela
Otsikko	Homomiesten näkemykset ja tiedot lapsen hankkimisesta
Sivumäärä Aika	22 sivua + 3 liitettä 23.10.2020
Tutkinto	Sairaanhoidtaja AMK
Tutkinto-ohjelma	Sairaanhoidotyön koulutusohjelma
Ohjaaja(t)	Pirjo Koski, TtT, lehtori.
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa homomiesten näkemyksiä lapsen hankkimisesta ja tutkia heidän tietojaan mahdollisuuksistaan hankkia lapsia laillisesti Suomessa. Opinnäytetyömme tavoite on lisätä terveysalan opiskelijoiden tietoutta seksuaalivähemmistöjen, erityisesti homomiesten, lasten hankkimisesta ja mahdollisuuksista lapsen saamiseksi Suomessa. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa koulutuksen tueksi, sillä esimerkiksi sateenkaari- ja apilaperheet ovat kasvava perheellistymisen muoto. Lisäksi tavoitteenamme on herättää keskustelua yhteiskunnallisesta ja ajankohtaisesta ilmiöstä.</p> <p>Kotimaisissa tietokannoissa hakusanoina on käytetty ”homoseksuaalisuus”, ”adoptio”, ”seksuaalivähemmistö”, ”lapsen hankinta” ja ”sijaisvanhemmuus”. Kansainvälisestä Cinahl tietokannasta etsimme julkaisuja käyttäen hakusanoja ”gay adoption”, ”gay foster parents”, ”gay parents”.</p> <p>Tutkimuskysymyksiämme olivat mitä näkemyksiä homomiehillä on lapsen hankkimisesta ja millaiset tiedot homomiehillä on perheellistymisen vaihtoehtoista.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin temahaastatteluna. Haastattelimme viisi homomiestä, jotka olimme löytäneet läpipiiristämme. Haastattelut analysoitiin aineistolähteen sisällönanalyysin keinoin. Tuloksissa nousi esiin että lapsen hankinta homomiehenä koetaan hankalaksi ja, että aiheesta tulisi keskustella yhteiskunnassa enemmän.</p> <p>Opinnäytetyön aiheen tuoreus ja ajankohtaisuus osoitti sen, ettei kotimaisia hoitotieteellisiä tutkimuksia aiheestamme löytynyt. Aiheesta löytyneet pro-gradu -tutkielmat osoittavat, että ilmiö on kuitenkin puhutteleva ja vaatii tarkempaa tutkimista.</p>	
Avainsanat	homoseksuaalisuus, adoptio, seksuaalivähemmistö, lapsen hankinta, sijaisvanhemmuus.

Author(s) Title	Anna Mattsson Jonna Tikkanen Paju-Tuuli Vuorela The visions and knowledge of gay men about having children
Number of Pages	22 pages + 3 appendices
Degree	Nursing
Degree Programme	Bachelor of nursing
Instructor(s)	Pirjo Koski, PhD, senior lecture
<p>The purpose of this thesis is to map the views of gay men about having a child and to study their knowledge of the possibilities of having children legally in Finland. The aim of our thesis is to increase the awareness of health students about the acquisition of children of sexual minorities, especially gay men, and about the possibilities of having a child in Finland. Our goal is to provide information to support education, as rainbow and clover families, for example, are a growing form of familyization. In addition, our aim is to provoke a debate on a social and topical phenomenon.</p> <p>In domestic databases, the terms “homosexuality”, “adoption”, “sexual minority”, “childbearing” and “surrogacy” have been used as keywords. We search the international Cinahl database for publications using the keywords “gay adoption”, “gay foster parents”, “gay parents”.</p> <p>Our research questions were what views gay men have about having a child and what information gay men have about options for familyization.</p> <p>The thesis was carried out as a qualitative research and the material was collected as a thematic interview. We interviewed five gay men we had found in our circle. The interviews were analyzed by means of data source content analysis. The results showed that having a child as a gay man is perceived as difficult and that the topic should be discussed more in society.</p> <p>The freshness and topicality of the topic of the thesis showed that no domestic nursing research could be found in our topic. However, the master's theses found on the topic show that the phenomenon is appealing and requires more detailed research.</p>	
Keywords	homosexuality, adoption, sexual minority, childbearing, fosterparenting

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat	2
2.1	Tiedon keruu	2
2.2	Monimuotoinen seksuaalisuus ja perhe	2
2.3	Samaa sukupuolta olevien pariskuntien mahdollisuudet hankkia lapsia	3
2.4	Samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptio-oikeus Pohjoismaissa	5
2.5	Tuki vanhemmuuteen	6
3	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	6
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	7
4.1	Laadullinen tutkimus	7
4.2	Aineiston keruu ja opinnäytetyöhön osallistujat	7
4.3	Aineiston analyysi	10
5	Tulokset	11
5.1	Mitä näkemyksiä homomiehillä on lasten hankkimisesta?	11
5.1.1	Vanhemmuuteen sitoutuminen	11
5.1.2	Vakaa elämäntilanne	12
5.1.3	Yhteiskunnan hyväksyntä	13
5.2	Millaiset tiedot homomiehillä on perheellistymisen vaihtoehtoista?	14
5.2.1	Menetelmät lapsen saamisesta	14
5.2.2	Valveutuneisuus aiheesta lapsen saaminen	15
6	Pohdinta	17
6.1	Tulosten tarkastelu	17
6.2	Opinnäytetyön eettisyys	18
6.3	Opinnäytetyön luotettavuus	19
	Lähteet	22
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelun runko	
	Liite 2. Tiedote opinnäytetyöstä	
	Liite3. Suostumuslomake	

1 Johdanto

Uusittu avioliittolaki tuli voimaan Suomessa 1.3.2017, jolloin samaa sukupuolta olevat henkilöt saivat samat lailliset oikeudet, kuin avioliitossa olevat heteropariskunnat ennen lain voimaan tuloa (Avioliittolaki 13.6.1929/234). Samaa sukupuolta olevilla pariskunnilla on oikeus tulla harkituksi esimerkiksi adoptiovanhemmiksi (Adoptiolaki 22/2012 §8). Vaikka uudistettu avioliittolaki ja adoptiolaki mahdollistavat samaa sukupuolta olevien pariskuntien lapsen hankinnan adoption myötä, ei Suomessa ollut vielä loppuvuodesta 2019 sijoitettu yhtään lasta samaa sukupuolta edustavien pariskuntien perheisiin (Sateenkaariperheet). Adoption lisäksi miesparien sekä itsellisten miesten mahdollisia keinoja lapsen saamiseksi ovat sijaisvanhemmuus, apilaperhe tai muut kumppanuusvanhemmuusjärjestelyt sekä sijaissyntyys ulkomailla tai kotimaassa epävirallisina järjestelyinä (Sateenkaariperheet).

Seksuaalivähemmistöjen lasten hankinnasta, varsinkin homoseksuaali miesten näkökulmasta, ei ole laajaa tutkittua kotimaista tietoa, sillä uusitun avioliittolain (avioliittolaki 1.3.2017) myötä ilmiö on edelleen tuore. Aihe on kuitenkin ajankohtainen ja vaatii perehtymistä ja laajempaa tutkimusta. Opinnäytetyöllämme pyrimme antamaan äänen seksuaalivähemmistölle ja sitä kautta lisäämään keskustelua tasavertaisuuden edistämiseksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa homomiesten näkemyksiä lapsen hankkimisesta ja tutkia heidän tietojansa mahdollisuuksistaan hankkia lapsia laillisesti Suomessa.

Opinnäytetyömme tavoite on lisätä terveysalan opiskelijoiden tietoutta seksuaalivähemmistöjen, erityisesti homomiesten, lasten hankkimisesta ja mahdollisuuksista lapsen saamiseksi Suomessa. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa koulutuksen tueksi, sillä esimerkiksi sateenkaari- ja apilaperheet ovat kasvava perheellistymisen muoto. Lisäksi tavoitteenamme on herättää keskustelua yhteiskunnallisesta ja ajankohtaisesta ilmiöstä.

Opinnäytetyö toteutettiin vuoden 2020 aikana, opinnäytetyösuunnitelma keväällä 2020 ja toteutus sekä raportointi syksyllä 2020.

2 Opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat

2.1 Tiedon keruu

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheen ja toteutusvaiheen tiedonhakuun on käytetty Medic ja Cinahl tietokantoja. Kotimaisissa tietokannoissa hakusanoina on käytetty ”homoseksuaalisuus”, ”adoptio”, ”seksuaalivähemmistö”, ”lapsen hankinta” ja ”sijaisvanhemmuus”. Medic tietokannasta ei löytynyt näillä hakusanoilla hoitotieteellisiä julkaisuja opinnäytetyömme aiheeseen liittyen. Aiheesta löytyi kuitenkin useita pro-graduista, jotka käsittelivät sateenkaarivanhemmuutta. Kansainvälisestä Cinahl tietokannasta etsimme julkaisuja käyttäen hakusanoja ”gay adoption”, ”gay foster parents”, ”gay parents”. Näillä hakusanoilla saimme tulokseksi useita aihepiiriimme liittyviä julkaisuja ja tutkimuksia. Opinnäytetyön aiheen tuoreus ja ajankohtaisuus osoitti sen, ettei kotimaisia hoitotieteellisiä tutkimuksia aiheestamme löytynyt. Aiheeseen liittyvää tietoa löytyi kuitenkin kotimaisten järjestöjen, kuten Seta ja Sateenkaariperheet Ry kautta. Aiheesta löytyneet pro-gradu -tutkielmat osoittavat, että ilmiö on kuitenkin puhutteleva ja vaatii tarkempaa tutkimista.

2.2 Monimuotoinen seksuaalisuus ja perhe

Homoseksuaali on mies tai nainen, joka tuntee romanttisia ja seksuaalisia tunteita samaa sukupuolta kohtaan (Seta). Tässä opinnäytetyössä tutkittavana kohderyhmänä ovat homoseksuaali miehet, joista käytämme käsitettä homomies.

Sateenkaariperheeseen kuuluu yksi tai useampi joko seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluva vanhempi. Sateenkaariperhe voi muodostua ydinperheestä tai uusioperheestä. (Sateenkaariperheet).

Apilaperhe on perhe, jossa perhettä on alun perin perustamassa enemmän kuin kaksi aikuista. Apilaperheitä voi olla kolmi- tai neliapilaperheitä, joissa vanhempina voivat olla esimerkiksi kaksi isää ja yksi äiti tai kaksi samaa sukupuolta olevaa pariskuntaa. Uudempana ilmiönä on tullut myös kaksiapilaperhe, jossa kaksi aikuista perustaa perheen ilman parisuhdetta. Tätä kutsutaan myös kumppanuusvanhemmuudeksi. (Sateenkaariperheet.)

Sijaisvanhemmuus tarkoittaa perhettä, joka toimii huostaan otetulle lapselle turvallisena paikkana, kun lapsi on sijoitettu oman kodin ulkopuolelle. Sijaisvanhemmaksi ryhtyvien

täytyy käydä erillinen koulutus ja sijaisvanhemmiksi voivat ryhtyä lapsettomat pariskunnat, perheet, yksineläjät sekä uusperheet. Sijaisvanhemmaksi ryhtymiseen ei ole ikäraja, mutta sijaisvanhemman tulisi sopia ikänsä puolesta lapsen vanhemmaksi. Sijaisperheen tulee myös sitoutua toimimaan lapsen tai nuoren sijaisperheenä niin kauan, kun lapsen tai nuoren tarve sitä vaatii. Sijaisvanhemmuudesta maksetaan palkkio, joka perustuu sijoitettujen lasten kuluihin (Perhehoitoliitto 2020).

2.3 Samaa sukupuolta olevien pariskuntien mahdollisuudet hankkia lapsia

Seksuaalioikeudet ovat osa ihmisoikeuksia. Päätös lapsen hankkimisesta on osa seksuaalioikeuksia. Jokaisella ihmisellä on oikeus saada tietoa lapsen hankkimisesta ja keinoista saada lapsi (WAS 1999).

Homoseksuaali miesten mahdollisuudet lapsen saamiseksi ovat seksuaalivähemmistöistä rajatuimmat (Sateenkaariperheet).

“Suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa terveyttä on pyritty edistämään eettisten arvojen ja yhteiskunnan kulttuurin perusteella” (Eriksson ym. 2012: 60). Ihmisoikeuksien toteutuminen on edellytys terveydelle. Terveys on täydellinen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila, eikä vain sairauksien tai vammojen puuttumista (WHO). Ihmisten perusoikeuksiin kuuluu hyvä mielenterveys ja ilman mielenterveyttä ei ole kokonaisvaltaista terveyttä (Hämäläinen – Kanerva – Kuhanen – Schubert – Seuri 2017).

Samaa sukupuolta olevien pariskuntien pitää usein tarkkaan suunnitella ja pohtia, että koska ja millä tavalla he haluavat tulla vanhemmiksi. Usein adoptioprosesseissa ja sijaisvanhemmuus hakemuksissa samaa sukupuolta olevat pariskunnat kokevat syrjintää ja vähättelyä kyvyistään toimia vanhempina. Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat kokevat syrjintää adoptioprosessin virastojen sekä työntekijöiden toimesta, syynä tähän saattaa uskonnolliset ja yhteiskunnalliset syyt (Messina – D’amore 2018: 61). Syrjinnän kokeminen liittyy virastojen kokemattomuuteen samaa sukupuolta olevien vanhempien adoptioprosessin lainsäädännöstä sekä ennakkoluuloiseen asenteeseen heitä kohtaan. Samaa sukupuolta olevien pariskuntien tuli myös työskennellä kovemmin, jotta heidän hakemuksensa otettaisiin tosissaan. Heidän tuli todistaa soveltuvuutensa vanhemmuuteen esimerkiksi perustelemalla, kuinka he voivat tuoda ilmi perinteisiä sukupuolirooleja adoptio- tai kasvattilapsilleen. (Wood 2018:157.)

Ranskassa samaa sukupuolta olevien pariskuntien syrjintä sekä adoptiomahdollisuuksien protestointi ajoi pariskuntia adoptoimaan yksinhuoltajan roolissa. Espanjassa on laki minkä mukaan adoptiota toteutettaessa heteroseksuaalina tulee vanhoa vala puhuvansa totta. Tätä lakia kiertävät monet homoseksuaalit, saadessaan paremmat mahdollisuudet adoptoida heteroina kuin homoseksuaaleina. Samaa sukupuolta olevilla pariskunnilla on laillinen adoptio-oikeus seuraavissa Euroopan maissa: Andorra, Itävalta, Belgia, Tanska, Suomi, Ranska, Saksa, Islanti, Irlanti, Luxemburg, Malta, Alankomaat, Norja, Portugali, Espanja, Ruotsi sekä Englanti. (Messina – D'amore 2018: 62-63.)

Samaa sukupuolta olevat pariskunnat kertoivat, että kiinnostus adoptiota kohtaan nousi mediasta, paikallisesta mainonnasta ja jo adoption läpi käyneiden samaa sukupuolta olevien tuttavapariskuntien kautta. Adoptio tuntui näistä pariskunnista myös hyvältä idealta sen takia, että kummallakaan vanhemmalla ei ole biologista linkkiä lapseen, jolloin he olivat tasa-arvoisia vanhemmuudessa. (Wood 2018:158.)

Myös biologisten vanhempien syrjivät asenteet, sekä ennakkoluulot samaa sukupuolta olevien pariskuntien kasvatusmetodeihin sekä lapsen kehitykseen vaikuttivat adoptioprosessin negatiivisesti (Matthews – Cramer 2006). Samaa sukupuolta olevien pariskuntien koettiin olevan prosessissa ”viimeinen vaihtoehto”. Samaa sukupuolta oleville pariskunnille usein tarjottiin lapsia, joita oli vaikeampi sijoittaa: vanhempia lapsia, sisaruksia tai lapsia, joilla oli erityisiä tarpeita (Wood 2018:157).

Adoptioprosessin alkuvaiheessa samaa sukupuolta olevat pariskunnat kokivat epävarmuutta omasta kyvykkyydestä toimia vanhempina. Tähän vaikuttivat ulkopuolisten tuomat negatiiviset stereotyyppit. Adoptioprosessin edetessä epävarmuus väheni ja adoption tullessa konkreettiseksi, olivat pariskunnat omaksuneet vanhemmuuden identiteetin. (Messina – D'amore 2018: 60.)

Sijaisvanhemmuuden samaa sukupuolta olevat pariskunnat valitsivat monista syistä, muun muassa halu pitää huolta lapsesta, sekä lapsen hyvinvoinnin asettaminen oman edun edelle. Sijaisvanhemmuutta ei pidetty helpompana tienä vanhemmuuteen. Monet pariskunnat, jotka valitsivat sijaisvanhemmuuden, olivat ammattinsa kautta saaneet kokemusta lasten kanssa työskentelystä, ja osalla oli sijaisvanhemmuudesta kokemusta joko sijaisperheenä tai he olivat itse olleet sijoitettuina sijaisperheisiin. Monet sijaisvanhemmuuden valinneista kertoivat, ettei adoptio ollut heidän kohdallaan vaihtoehto, joko

taloudellisen tilanteen vuoksi tai oman työtilanteen vuoksi. Osa valitsi sijaisvanhemmuuden myös sen takia, että siitä on helpompi irrottautua, jos se ei tunnukaan omalle luonteelle sopivalta. (Wood 2018: 158-159.)

2.4 Samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptio-oikeus Pohjoismaissa

Ruotsissa vuonna 2002 tehty lakiuudistus mahdollisti samaa sukupuolta olevien rekisteröidyssä parisuhteessa olevien pariskuntien oikeuden adoptioon (MacGregor 2002). Kuitenkin ensimmäisen homopariskunnan kansainvälinen adoptio toteutui vasta 14 vuotta lakiuudistuksen jälkeen. Syynä tähän on muiden maiden rajoittuneempi ja tiukempi asenne homopariskuntien adoptio-oikeutta kohtaan (MacGregor 2002). Norjassa tasavertainen avioliittolaki homo- ja heteropariskunnille tuli voimaan 1.1.2009. Samalla homopariskunnat saivat yhtenäiset adoptio-oikeudet heteropariskuntien kanssa. Norjan laissa on kuitenkin maininta, ettei puoliso voi adoptoida toisen puolison adoptiolasta, jos puoliset ovat keskenään samaa sukupuolta ja lapsi on lähtöisin maasta, jossa samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptioita ei sallita. (Mustasaari – Hossa 2014: 13.)

Tanskassa 15.6.2012 uudistetun avioliittolain myötä samaa sukupuolta olevien pariskuntien avioliitto tuli mahdolliseksi korvaten kokonaan lakipykälän rekisteröidystä parisuhteesta. Samalla pariskunnat saivat oikeuden adoptioon. Tanskassa samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptiot olivat kuitenkin mahdollisia jo vuonna 2010 ennen avioliittolain muutoksia. Tällöin adoptio-oikeus oli rekisteröidyssä parisuhteessa olevilla pariskunnilla. Islannissa avioliittolain uudistuttua 27.6.2010 samaa sukupuolta olevien pariskuntien avioliitto sallittiin ja samalla avioliittolain aiemmat sanamuodot ”mies ja nainen” korvattiin sanoilla ”kaksi yksilöä”. Uusi lakimuutos korvasi rekisteröityneen parisuhteen, jossa pariskunnilla oli oikeus adoptioon. Lakimuutoksen myötä sama adoptio-oikeus tuli voimaan myös samaa sukupuolta oleville aviopareille. (Mustasaari – Hossa 2014: 14.)

Suomessa tasavertainen avioliittolaki tuli voimaan 2017, joka mahdollisti samaa sukupuolta olevien pariskuntien oikeuden avioliittoon sekä adoptio-oikeuteen. Suomen ensimmäiset kotimaiset adoptiot samaa sukupuolta oleville pariskunnille vahvistettiin keväällä 2020. Miespariskunnille adoptiot ovat olleet erityisen merkittävä askel perheellistymisen mahdollisuuksista. Miespareille adoptiot eivät luultavasti tule olemaan yleisin perheellistymisen muoto, sillä miesparit ja itselliset miehet perheellistyvät useimmiten perheinä, joissa vanhemmuus jaetaan naisparin tai itsellisen naisen kanssa. Tämän

vuoksi vanhemmuuslain tulisi pystyä tunnustamaan useamman vanhemman oikeudellinen vanhemmuus (Sateenkaariperheet 2020)

2.5 Tuki vanhemmuuteen

Useimmiten seksuaalivähemmistöön kuuluvien perheiden vanhemmuuden tukena ovat olleet puoliso tai ystävät. Omista ja puolison vanhemmista eniten tukea on antanut oma äiti, toiseksi eniten tukea on antanut isä, sitten anoppi ja vähiten appiukko. Tukea seksuaalivähemmistöön kuuluvien vanhemmuuteen on saatu myös järjestöiltä, kuten Seta ja Sateenkaariperheet ry. Vertaistuki on myös erittäin tärkeää, jota näistä järjestöistä myös saa. Osa myös kokee, ettei tarvitse mitään erityistä tukea vain siksi että on vanhempi ja kuuluu seksuaalivähemmistöön, he näkevät itsensä samalla viivalla kaikkien muiden vanhempien kanssa (Väestöliitto).

Seksuaalivähemmistöön kuuluvilla vanhemmilla herättää tunteita, kun esimerkiksi neuvolassa puhutaan isästä ja äidistä. Osa vanhemmista toivoivat myös, että kouluissa ja päiväkodeissa kiinnitettäisiin enemmän huomiota seksuaalisuuden moninaisuuteen ja että heteronormatiivisuus ja cis-normatiivisuus saataisiin hiljalleen purettua (Väestöliitto).

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoitus on kartoittaa homomiesten näkemyksiä lapsen hankkimisesta ja tutkia heidän tietojaan mahdollisuuksistaan hankkia lapsia laillisesti Suomessa.

Opinnäytetyömme tavoite on lisätä terveysalan opiskelijoiden tietoutta seksuaalivähemmistöjen, erityisesti homomiesten, lasten hankkimisesta ja mahdollisuuksista lapsen saamiseksi Suomessa, sillä esimerkiksi sateenkaari- ja apilaperheet ovat kasvava perheellistymisen muoto. Lisäksi tavoitteenamme on herättää keskustelua yhteiskunnallisesta ja ajankohtaisesta ilmiöstä auttamalla seksuaalivähemmistöjä saamaan äänensä kuuluviin.

Opinnäytetyötämme ohjaa kaksi tutkimustehtävää eli tutkimuskysymystä:

1. Mitä näkemyksiä homomiehillä on lapsen hankkimisesta?

2. Millaiset tiedot homomiehillä on perheellistymisen vaihtoehtoista?

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

4.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen. Kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009). Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on esimerkiksi kuvata, millainen tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kokemus tai näkökulma on jostain tietyistä ilmiöistä. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää huomioida ympäristö, kulttuuri ja se yhteisö, josta tieto on hankittu. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole löytää tilastollista yleistettävyyttä, vaan kuvata eri ilmiöitä ymmärrettävästi. (Kylmä – Juvakka 2007: 57, 80).

Opinnäytetyöstämme ei juuri kotimaisia tutkimuksia ole, jonka vuoksi sitä tulee lähestyä laadullisella tutkimuksella. Opinnäytetyömme käsitellessä seksuaalivähemmistöön kuuluvien homomiesten näkemyksiä ja heidän tietoja mahdollisuuksistaan hankkia lapsia, on laadullinen tutkimus paras keino selvittää kyseistä ilmiötä homomiesten kuvailemana.

4.2 Aineiston keruu ja opinnäytetyöhön osallistujat

Haastateltaviksi kutsuimme 5 miestä, jotka määrittelevät itsensä homoseksuaaleiksi. Valintoihin ei vaikuttanut henkilön ikä, nykyinen siviilisääty tai perhekuvio. Haastateltavien iät olivat 23-41 vuoden välillä. Kaksi haastateltavaa oli haastattelun aikaan parisuhhteessa, kolme haastateltavista olivat sinkkuja. Kenelläkään haastateltavista ei ollut lapsia. Lopullinen haastateltavien lukumäärä määräytyi aineiston saturoitumisen myötä.

Haastateltavat määräytyivät harkinnanvaraisella lumipallo-otannalla, jossa avainhenkilöt johdattivat meidät haastateltavaksi soveltuvien henkilöiden luokse (Tuomi - Sarajärvi 2009: 86). Haastateltaviksi kutsuimme lähipiirimme tuntemia henkilöitä. Kerroimme opinnäytetyömme aiheesta lähipiirillemme, jotka ilmoittivat haastatteluun sopivista ja mahdollisesti kiinnostuneista henkilöistä. Näille henkilöille tarkennettiin opinnäytetyön aihe ja tarkoitus, jolloin saivat vapaaehtoisesti valita haastatteluun osallistumisesta. Haastatel-

tavaksi suostuviin otimme yhteyttä sopiaksemme haastattelun yksityiskohdista. Haastattelut toteutettiin syksyllä 2020 viikoilla 39-41 pääkaupunkiseudulla. Lopullinen haastateltavien lukumäärä määräytyi aineiston saturoitumisen myötä.

Toteutimme haastattelut teemahaastatteluina, koska teemahaastattelun avulla voidaan tutkia haastateltavien omia kokemuksia, ajatuksia ja elämysmaailmaa, sekä määritelmiä eri tilanteista. Keskeistä teemahaastattelussa on tuoda haastateltavien näkemykset esille ja tuoda heidän äänensä kuuluviin (Hirsijärvi – Hurme 2009: 48).

Teemahaastattelussa edetään ennalta määrättyjen teemojen mukaisesti ja pyritään saamaan vastaukset tutkimustehtävien mukaisesti (Tuomi – Sarajärvi 2009: 75). Opinnäytetyössämme haastattelun teemoja oli kaksi; homomiesten näkemykset lapsen hankinnasta sekä heidän tietonsa homomiesten mahdollisuuksista hankkia lapsia.

Valmistauduimme haastattelutilanteeseen laatimalla teemahaastattelurungon (Taulukko 1) etukäteen saadaksemme peruspohjan haastattelulle ja sen kululle. Haastateltavat pääsivät vastaamaan kysymyksiin omin sanoin (Hirsijärvi – Hurme 2009: 47, 66). Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä tulee lähestyä avoimesti aineistonkeruuvaiheessa, sillä tarkasti strukturoiduilla kysymyksillä saadaan vastaus vain kysyttyihin asioihin (Kylmä – Juvakka 2007: 64). Pyrimme haastatteluissa rentoon ja keskustelunomaiseen asetelmaan saadaksemme haastateltavilta mahdollisimman tarkan kuvauksen heidän omista näkemyksistään.

Haastattelut toteutettiin pareittain. Toinen toimi haastattelutilanteessa pääosin haastatelijan roolissa, toinen kirjasi haastateltavan vastauksista pääpiirteet tutkimuskysymyksiimme mukaisesti. Kirjurina toiminut varmisti, että haastattelurunkomme kaikki kysymykset esitettiin ja esitti lisäkysymyksiä tarvittaessa.

Haastattelut taltioitiin nauhoittaen tutkittavien suostumuksella. Haastatteluissa teemat ja avoimet kysymykset olivat kaikille vastaajille samat, mutta haastateltavien vastaukset muokkasivat haastattelun kulkua ja mahdollistivat teemaan syventymisen haastattelussa (Liite1). Haastattelut kestivät keskimäärin 20 minuuttia.

Haastattelut toteutettiin niin, että haastattelijana toimi muu kuin haastateltavan tuntema henkilö, koska neutraalius on haastattelijan tärkein ominaisuus. Haastattelijan tulisi olla

puolueeton, hän ei ilmaise omia mielipiteitään, ei ryhdy väittelyyn eikä hänen tulisi hämmästellä mitään (Ruusuvuori – Tiittula: 2005, 44).

Haastatteluun valitut teemat (taulukko 1) perustuvat tämän opinnäytetyön teoreettisiin lähtökohtiin (alaluku 2).

Taulukko 1. Teemahaastattelua ohjaavat teemat ja kysymykset

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset	Teemat ja haastattelua ohjaavat avoimet kysymykset
	<p>Taustatiedot:</p> <p>Ikä, seksuaalinen suuntautuminen, siviilisääty, parisuhteen kesto, perhetausta</p>
<p>1. Mitä näkemyksiä homomiehillä on lapsen hankkimisesta?</p>	<p>TEEMA 1.</p> <p>NÄKEMYKSET LAPSEN HANKKIMISESTA</p> <p>Kuvaile lapsen hankkimiseen liittyviä näkemyksiäsi</p> <p>Päätökseen vaikuttavat syyt</p> <p>Käsitykset, kokemukset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanhemmuudesta - kasvatuksesta - lapsista - itsestä <p>Ympäristön vaikutus</p> <ul style="list-style-type: none"> - oma lähipiiri - perhe - ystävät - vieraat

<p>2. Millaiset tiedot homomiehillä on perheellistymisen vaihtoehtoista?</p>	<p>TEEMA 2.</p> <p>TIEDOT LAPSEN HANKKIMISESTA</p> <p>Mitä tiedät homomiesten mahdollisuuksista hankkia lapsia?</p> <ul style="list-style-type: none"> - tiedot - kokemukset - näkemykset
---	---

4.3 Aineiston analyysi

Teemahaastattelun aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Menettelytapana sisällönanalyysi sopii dokumenttien systemaattiseen ja objektiiviseen analysointiin. Tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan tiivistetty muoto sisällön analyysin avulla (Kyngäs – Vanhanen 1999: 4). Opinnäytetyömme tarkoitus ja tutkimuskysymykset ohjasivat aineiston analyysiä.

Induktiivinen sisällön analyysin prosessi etenee vaiheittain. Vaiheita ovat: 1) aineiston pelkistäminen eli redusointi, 2) ryhmittely eli klusterointi ja 3) teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi (Tuomi – Sarajärvi 2009: 108).

Haastatteluista saatu aineisto pelkistettiin kirjoittamalla analysoitava aineisto auki eli litteroitiin. Aineistoa kertyi litteroinnissa yhteensä 18 sivua, jotka luettiin useaan kertaan läpi. Tutkimuskysymykset ohjaavat pelkistämistä, jolloin aineistosta nostetaan tutkimuskysymykselle olennaiset ilmaukset.

Aineistosta esiin nousseet ja samaa tarkoittavat useasti toistuvat ilmaisut ja ajatuskokonaisuudet alleviivattiin ryhmittäin. Ryhmittelyn selkeyttämiseksi alleviivasimme sisällöltään samankaltaiset ajatuskokonaisuudet samalla värillä luokittelun helpottamiseksi. Sisällönanalyysissä aineistoa tutkitaan avoimin kysymyksin, joiden avulla pyritään selvittämään mitä aineisto kertoo tutkittavasta ilmiöstä. (Kylmä – Juvakka 2007: 116-117).

Aineistosta esiin nousevat ilmaisut ja käsitteet ryhmiteltiin alaluokkiin etsimällä haastatteluista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Alaluokista muodostuville yhteneväisille teemoille muodostettiin yläluokkia, muodostaen niistä omia ryhmiä. Yläluokat nimettiin kuvaamaan niitä teemoja, joista alaluokat muodostuvat.

Abstrahoinnin avulla luodaan aineiston teoreettiset käsitteet (Tuomi – Arajärvi 2009: 110-112). Analyysin viimeisessä vaiheessa yhdistimme eri yläluokat ja nimesimme ne kahdeksi käsitteeksi kuvaamaan aineiston sisältöä. Näistä kahdesta käsitteestä muodostimme pääluokat kuvaamaan koko aineistoa.

5 Tulokset

Tulokset esitetään sekä kirjallisesti, että graafisesti taulukoiden. Aineistosta nousi esiin pelkistäessä 17 alaluokkaa, jotka muodostimme 5 alaluokaksi sisällön perusteella. Näistä alaluokista yhdistimme 5 yläluokkaa. Yläluokat liitettiin aineistoa kokonaisuutta kuvaaviin pääluokkiin (Kuvio 1). Alkuperäiset ilmaukset esitetään haastatteluiden toteutuneen järjestyksen mukaisesti H1-H5.

5.1 Mitä näkemyksiä homomiehillä on lasten hankkimisesta?

Jokainen haastateltavista kertoi pohtineensa lasten hankkimista jossain vaiheessa elämänsä. Haastattelujen aikaan kukaan haastateltavista ei pitänyt lapsen hankkimista itselleen ajankohtaisena. Homomiesten näkemyksiin lapsen hankkimisesta vaikuttivat vanhemmuuden tuoma vastuu, henkilökohtainen elämäntilanne ja parisuhde, sekä yhteiskunnalliset lähtökohdat ja hyväksyntä.

5.1.1 Vanhemmuuteen sitoutuminen

Jokaisen haastateltavan haastattelussa nousi vahvasti esiin lapsen mukana tuleva vastuu. Homomiesten vastauksissa korostui lapseen sitoutuminen sekä vastuun ottaminen vanhempana. Vastauksista tuli esille, että lapsen hankkimista tulisi pohtia tarkkaan ennen siihen ryhtymistä. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että lapsen hyvinvoinnin kannalta olisi järkevää, että lapsella olisi molemmat sukupuolen edustajat vanhempinaan, eikä vain yhtä sukupuolta molemmat. Ylipäänsä tärkeänä aiheena pidettiin, että vanhem-

man tulisi olla motivoitunut lapsen kasvattamiseen sekä turvan ja tasapainon ylläpitämiseen. Osa vastaajista pohti, että lapsen hankkimiseen tulisi valmistautua huolella oli seksuaalinen suuntautuminen mikä tahansa.

On semmoset niiku lapsen hoitoon oikeesti motivoituneet aikuiset, jotka pystyy tarjoo sen turvan ja antaa rakkautta. Ja sitoutumaan lapseen, koska se on suuri sitoutuminen... (H2)

Joko teet lapsia ja elät 18-vuotta heidän elämän ja systeemin mukaan tai sitten et tee lapsia ollenkaan... Mietinnän jälkeen todettiin, että lapsi tarvitsee isän ja äidin, eikä isää ja isää tai äitiä ja äitiä. (H5)

Vastuu. Se, et joutuu sitoutumaan koko loppuelämänsä. (H1)

5.1.2 Vakaa elämäntilanne

Haastateltavista kolme oli haastattelujen aikaan sinkkuja ja kaksi parisuhteessa. Haastatteluissa nousi esille parisuhteen merkitys lapsen hankkimisen edellytyksenä. Vaikka useimmat haastateltavista eivät kokeneet lapsen hankkimista itselleen ajankohtaiseksi tai todennäköiseksi tulevaisuudessakaan, koettiin vakaa parisuhde tärkeäksi osaksi omaa henkilökohtaista ideaalitulannetta, jos lapsen hankkiminen tulisi ajankohtaiseksi. Parisuhteen koettiin tarkoittavan vastuun jakamista lapsen kasvatuksessa, sekä taloudellista turvaa. Parisuhteen koettiin myös helpottavan lapsen hankkimisprosessia.

Mut itse en ehkä nää et mun taloudelliset resurssit ja ihan omat resurssit riittäis yksin kasvattamaan lapsen, että kyllä tarvitsisin siihen kumppanin. (H2)

Parisuhteen kautta saada perhe ja ideaali tilanne ois, jos siihen ryhtyy... (H4)

No kyllähän se vaatii sitä suunnittelua todella paljon et tota, kyllähän se ekaks sellasen stabiilin parisuhteen löytäminen on jo yks iso sellanen kynnystekijä siinä...(H3)

5.1.3 Yhteiskunnan hyväksyntä

Suvaitsevaisuus ja moninaisuuden hyväksyminen nousi aineistosta useasti esille. Haastateltavat kokivat, että yhteiskunnallisella tasolla olisi kehitettävää ennakkoluulojen karistamisessa, sekä tasa-arvon kehittämässä. Monet haastateltavista kokivat homomiesten perheellistymisen mahdollisena, mutta haasteellisena. Useat haastateltavista toivat ajatuksia sateenkaariperheiden kokemista ennakkoluuloista ja mahdollisista vastoinkäymisistä perheellistyessä. Ympäristön asenteet koettiin muuttuneen sallivammaksi, mutta homojen mahdollisuudet esimerkiksi adoption saralla olivat haastateltavien mukaan edelleen rajoittuneemmat kuin heteroilla. Osa haastateltavista myös koki, että homomiesten pitää todistella enemmän kykyjään lapsen kasvattamisessa ja huolehtimisessa. Haastattelussa nousi esiin myös tuttavien kokemus homovanhempiin kohdistuvista ennakkoluuloista. Ympäristön asenteiden koettiin myös osaltaan vaikuttaneen näkemyksiin lapsen hankkimisesta. Yhteiskunnan hyväksyntä koettiin tärkeänä ja monet haastateltavista kokivat, että seksuaalivähemmistöjen lapsen hankkimisesta ja monimuotoisista perheistä tulisi keskustella enemmän. Lisäksi esille tuotiin ajatuksia sateenkaariperheitä koskevan tiedon lisäämisestä terveydenhuollossa, sekä opetussuunnitelmassa.

...ymmärtää se, et yhteiskunnasta voi tulla jonkinäkösiä tilanteita, joihin kannattaa niiku varautua. (H2)

Lähinnä sellainen yhteiskunnan hyväksyntä ja tuki on ollut sellainen tärkeä ja niinku lähimmäisten hyväksyntä ja tuki. (H3)

Homoilla on myös enemmän näytettävää, että he pystyvät tähän... Aivan kuin heistä ajateltaisi, että he eivät osaa pitää huolta lapsesta. Kaduilla katsotaan vinoon ja ihmetellään missä äiti on. Tuomitaan kun nainen ei ole näkyvissä. (H4)

5.2 Millaiset tiedot homomiehillä on perheellistymisen vaihtoehtoista?

Haastateltavista kenelläkään ei ollut ajatuksena tällä hetkellä lapsen hankkiminen. Pohdintaa aiheesta oli ollut, mutta aiheen vähäisen ajankohtaisuuden vuoksi tietoa ei erityisesti oltu haettu. Aiheeseen liittyen tietoa oli saatu tuttavapiiristä, aikakauslehdistä, sanomalehdistä, median kautta sekä työkokemusten myötä. Eniten tietoa oli saatu tuttavapiirin keskustelujen tai kuultujen puheiden kautta.

5.2.1 Menetelmät lapsen saamisesta

Eniten nousi tietoa adoptiosta ja että on järjestöjä, jotka voisivat prosessissa auttaa, mutta tarkkaa lainsäädäntöä asiaan ei tiedetty. Yksi haastateltavista mainitsi adoptioon liittyvästä pelosta, että adoptoidessa suotaisiin vain lapsia, jotka ovat vanhempia tai kehitysvammaisen. Myös siitä huolimatta, että haastateltavien yleisin käsitys homomiesten mahdollisuuksista tulla isäksi oli adoptoiminen, ajattelivat osa sitä kuitenkin mahdottomana sekä erittäin vaikeana oman seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Osa ajatteli, ettei heille edes myönnettäisi lasta seksuaalisuutensa tai yksinelämisen takia. Lähes jokaisella oli kuitenkin käsitys siitä, että heillä on mahdollisuuksia hankkia perhe näin halutessaan.

Haastateltavilla oli tuttavapiirin kokemusten kautta tietoa kumppanusvanhemmuudesta. Osa oli myös käynyt ystävien kanssa keskustelua kumppanusvanhemmuudesta, jos tulevaisuudessa lapsen hankkiminen olisi ajankohtaista. Esille nousi myös kohdunvuokraus kahdessa eri käsitteessä. Toinen haastateltavista mainitsi laittoman kohdunvuokrauksen ja toinen yhdisti sanan ystävän kanssa sovittuun yhteiseen vanhemmuuteen. Haastateltavista osa mainitsi kuulleen tuttavapiirissään apilaperheen asetelmasta, mutta eivät tienneet käsitteen virallista nimeä.

Ne ei saa valita? Ne sanoo, että tää on se lapsi. Se voi olla sairas tai kehitysvammanen. (H5)

*..Adoptio, mut se on hyvin hankala. Et siin on rajalliset tekijät..
Jotkut maat ei anna lapsia homopareille tai ylipäänsä yksinhuoltajille et se on semmonen rajottava tekijä (H1)*

Tiedän homomiehiä tuttavien kautta että on niinkun homomiehiä jotka on adoptoinu lapsen.. Tuttavapiirissä esimerkiksi naispari ja miespari jotka on sitten hommattu yhdessä lapsen. (H2).

Sittenhän on kohdunvuokraus ja tälläsiä, jotka ovat laittomia. Jää aika pieneksi mahdollisuudeksi saada mitään selkeää suuntaa, että teetkö laittomasti vai laillisesti. (H4)

5.2.2 Valveutuneisuus aiheesta lapsen saaminen

Haastateltavat eivät olleet aktiivisesti etsineet tietoa perheellistymisen vaihtoehtoista. Koska lapsen hankkiminen ei ollut ajankohtaista, eikä osa haastateltavista nähnyt lapsen hankkimista osana elämäänsä, ei myöskään tiedon hankkimista koettu tarpeelliseksi. Suurin osa haastateltavista oli keskustellut aiheesta pääosin ystäväpiirissä ja heidän tietonsa perustuivat myös tuttavien kokemuksiin. Haastateltavat olivat saaneet tietoa myös mediassa käydyn keskustelun myötä ja olivat tietoisia avioliittolain uudistuksesta. Suurin osa haastateltavista olivat tietoisia homomiesten adoptio-oikeudesta, mutta eivät osanneet tarkkaan kuvailla lakiuudistuksen tuomia mahdollisuuksia.

Esille nousi myös aiheesta syntynyt julkinen keskustelu, jonka osa vastaajista koki negatiiviseksi. Yleisen keskustelun kerrottiin nousevan ajoittain esille, mutta sen ei koettu aina edistävän tasavertaisuutta, vaan keskittyvän sisällöltään jo aikaisemmin aiheesta käytyyn keskusteluun. Haastateltavat kokivat kuitenkin, että aiheesta tulisi keskustella lisää ja edistää seksuaalivähemmistöjen tasavertaisuutta. Keskustelulla toivottiin sateenkaariperheiden normalisoimista ja huomioimista yhteiskunnallisella tasolla aina varhaiskasvatuksessa, opetussuunnitelmassa ja kirjallisuudessa.

No me kyl keskustellaan niinku kavereitten kans aika paljon niinku tällasist asioista.. ja mitä nyt mediasta tulee mut en mä oo niinku ite silleen omatoimisesti perehtyny siihen...(H3)

En itseasiassa tiedä ihan tarkalleen Suomen adoptiolainsäädäntöä tällä hetkellä tai sitä jos vaikka yksittäinen mies tai

kaks miestä menee laittaa vireille asiaa, et onko siinä jotain mutkia matkassa mun käsittääkseni ei pitäis olla, mut en ihan varma oo asiasta koska ei oo tarvinnu selvittää. (H2)

Pitäisi saada normaali ja saada normiksi, ettei ole enää tabu. (H4)

Et semmonen moninaisuus, et se on niinku tavallaan varhaiskasvatussuunnitelmassa, esiopetussuunnitelmassa lukee moninaisuus arvona ja et moninaisuutta pitää tukea. Mut käytännön, sellaset pedagogiset käytännöt minusta puuttuu aika lailla. (H2)

Kuvio 1. Esimerkki aineiston analysoinnista alaluokista pääluokkiin.

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tuloksilla saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin, myös opinnäytetyömme tarkoitus ja tavoitteet toteutuivat. Opinnäytetyömme aihepiiriä on vain vähän kotimaassa tutkittu, jonka vuoksi tuloksia verrattiin kansainvälisten tutkimuksien tuloksiin.

Aineistossa käsitettiin homomiesten näkemyksiä lasten hankkimisesta sekä heidän tietojaan mahdollisuuksistaan hankkia lapsia. Aineistosta nousi esiin samoja teemoja, kuin opinnäytetyömme teoreettisissa lähtökohdissa (Luku 2). Opinnäytetyömme ollessa pieniotantainen laadullinen tutkimus, ei sen tulokset ole yleistettävissä. Tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää muihin vastaaviin tutkimuksiin tulevaisuudessa

Haastateltavilla ei ollut omaa kokemusta lapsen hankkimisesta, mutta usealla oli mielikuva homomiesten haasteista lapsen hankinnassa. Osa kuvaili näkemyksiään tuttavien kokemusten kautta. Jokainen haastateltavista oli oma yksilönsä, jonka vastauksiin vaikuttivat omat lähtökohdat, kokemukset ja elämäntilanne. Aineistosta nousi kuitenkin vahvasti esiin lapsen hankkimisen haasteellisuus ja homomiesten kohtaamat ennakkoluulot vanhempina.

Lapsen hankkimista pidettiin mahdollisena, mutta siinä koettiin edelleen olevan vaikeuksia. Esille tuotiin homovanhempien kohtaama vähättely vanhempana, sekä tarve valmistautua ympäristön kohtaamiseen sateenkariperheenä. Lisäksi haastateltavat kokivat, että yhteiskunnallisella tasolla käyty keskustelu oli liian vähäistä. Monet haastateltavista kertoivat, ettei seksuaalista moninaisuutta ole oman koulunkäynnin aikaan erityisesti opetettu.

Aineistosta nousi esiin tarve yhteiskunnalliselle keskustelulle ja rakenteelliselle muutokselle. Sateenkariperheitä on varmasti ollut aina, mutta tasavertaisen avioliittolain myötä tasavertaisuuden tulisi näkyä konkreettisesti myös esimerkiksi varhaiskasvatuksen, opetussuunnitelman ja kirjallisuuden muutoksina. Hyvä esimerkki tästä on, että ensimmäinen suomenkielinen nuorille suunnattu opas homoseksuaalisuudesta julkaistiin vuonna 2019 (Koppinen 2020). Muutoksien avulla seksuaalisuuden ja perheiden moninaisuus tulisi ottaa osaksi uutta normia, jolla luodaan tasavertainen elinympäristö tasavertaisilla

lähtökohdilla ja mahdollisuuksilla. Opinnäytetyön tulokset osoittivat, että aihetta tulisi tutkia lisää. Toki yhteiskunta on muuttumassa pienin askelin, yksi merkittävä muutos on etenkin Paavi Franciscusin lausunto, jossa hän hyväksyy samaa sukupuolta olevien siviiliitot.

6.2 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyössä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä koko opinnäytetyön prosessin ajan (TENK 2012).

Opinnäytetyömme sensitiivisen aiheen vuoksi, on erityisen tärkeää toteuttaa eettisiä periaatteita. Eettisiä tutkimusperiaatteita ovat haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, sekä rehellisyys, luottamus ja kunnioitus (Kylmä - Juvakka 2007: 147).

Opinnäytetyömme aihe on arkaluontoinen, koska se koskee seksuaalivähemmistöä ja heidän seksuaaliseen suuntautumiseensa liittyviä asioita. Arkaluontoisuuden määrittelyn jätimme haastateltaville itselleen, sillä haastattelu perustui vapaaehtoisuuteen. Haastateltaville annettiin opinnäytetyön kirjallinen tiedote (Liite 2) ja he täyttivät suostumuslomakkeet (Liite 3) ennen haastattelua. Haastateltavien kanssa käytiin tutkimuksen sisältö vielä suullisesti läpi ennen haastattelun aloittamista. Heitä myös muistutettiin, että he voivat jäädä haastattelusta pois niin halutessaan tai keskeyttää sen, eikä siitä koidu heille minkäänlaisia seuraamuksia.

Aiheesta haettua tietoa on löydetty aiemmin tutkitun tiedon perusteella, jota hyödynnetään asianmukaisesti opinnäytetyön edetessä sen jokaisessa vaiheessa. Opinnäytetyön haastateltavien osapuolten suostumus laadittiin täyttämällä suostumuslomake ja tutkimustuloksia käytetään vain sovituksen mukaisesti. Haastateltavien henkilötietoja, yksityisyyttä sekä opinnäytetyöhön osallistumisen suostuvaisuutta kunnioitetaan koko prosessin aikana. Lisäksi tutkijan tulee varmistaa tutkimuksen eettisyys kaikissa vaiheissa ja säilyttää oma asiantuntijuus ja pätevyys suhteessa tutkimusaiheeseen (Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2009).

Opinnäytetyössämme tuemme eettistä toimintatapaa perehtymällä tutkittavaan ilmiöön monipuolisesti ja muodostamalla tutkimuskysymykset teoretietoon pohjautuen. Kunnioi-

tamme haastateltavien ihmisoikeuksia ja toteutimme haastattelut niin, ettei haastateltaville koitunut osallistumisesta haittaa arkaluontoisesta aiheesta riippumatta. Haastattelussa painotimme avoimuutta ja pyrimme luomaan luottamuksellisen ilmapiirin haastateltavien kanssa. Haastatteluiden jälkeen pyysimme haastateltavilta palautetta haastatteluiden sisällöstä ja siitä heränneistä tuntemuksista. Haastateltavat kokivat haastattelun miellyttäväksi ja antoivat positiivista palautetta haastattelutilanteen ilmapiiristä. Haastateltavat eivät tuoneet esille kritiikkiä haastatteluun tai tilanteeseen liittyen.

Suojaamme haastateltavien yksityisyyttä, emme esimerkiksi paljasta henkilöllisyyksiä opinnäytetyön missään vaiheessa. Opinnäytetyön teemahaastatteluiden aineisto kerättiin, analysoitiin ja käsiteltiin niin, ettei siitä ole tunnistettavissa kenestä haastateltavasta on kyse. Kunnioitimme teemahaastatteluun osallistuvien itsemääräämisoikeutta ja heillä oli oikeus vetäytyä opinnäytetyön prosessin jokaisessa vaiheessa. Teemahaastattelua varten haastateltavilta pyydettiin kirjallinen suostumus haastattelun toteuttamiseen ja siitä saadun tiedon käyttämiseen. Tutkimukseen käytettävä haastattelu testattiin etukäteen.

Aineisto kerättiin haastattelutilanteissa nauhurilla ja ääniraidat säilytettiin tietokoneella. Ääniraidat litteroitiin tietokoneella. Aineisto on luottamuksellista, eikä sitä käytetä muuhun tarkoitukseen. Tutkittavalla oli myös oikeus kieltää itseään koskevan aineiston käyttö tutkimuksen kaikissa vaiheissa.

6.3 Opinnäytetyön luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus kriteerit ovat uskottavuus, vahvistettavuus, reflektiivisyys sekä siirrettävyys (Kylmä – Juvakka 2007: 128).

Uskottavuutta vahvistettiin tutkimalla systemaattisesti tutkittavaa ilmiötä. Uskottavuutta lisättiin perehtymällä tarkasti opinnäytetyön aihepiiristä löytyvään tutkimustietoon. Olemme hakeneet laajasti tietoa eri lähteistä opinnäytetyömme aiheeseen liittyen, jotta kykenisimme muodostamaan aiheesta kattavan teoriapohjan, jonka perusteella tutkimuskysymykset on luotu. Tutkimuksen uskottavuutta lisää myös se, että tutkija on tarpeeksi pitkän ajan tutkittavan ilmiön kanssa. (Kylmä – Juvakka 2007: 128.) Olemme työstäneet opinnäytetyötämme puolen vuoden ajan, jonka aikana aiheeseen liittyvää tutkimustietoa on haettu aktiivisesti.

Uskottavuutta vahvistetaan keräämällä aineisto henkilöiltä, joilla on omakohtaista kokemusta tai asiantuntijuutta tutkittavasta aiheesta. Tutkiessa homomiesten näkemyksiä ja tietoja lapsen hankkimisesta, ovat homomiehet parhaita kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä. Olemme tiedottaneet opinnäytetyömme haastatteluihin osallistuvia opinnäytetyömme aiheesta ja tutkimuskysymyksistä. Haastatteluihin osallistuvat olivat tietoisia opinnäytetyön tarkoituksesta ja osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Haastateltavien määräytymiseen ja valintaan liittyvät seikat on avattu opinnäytetyössä.

Luotettavuutta voidaan arvioida myös saturoitumisen myötä. Haastatteluiden aineistosta nousi paljon yhtäläisyyksiä ja saturoituminen tapahtui neljännen haastattelun kohdalla. Tästä määrittelimme viiden haastattelun olevan aineiston luotettavuuden kannalta riittävä määrä.

Vahvistettavuutta voi lisätä niin, että tutkimusprosessissa pidetään tarkkaa kirjaa, jotta toinen tutkija voi seurata prosessin kulkua. Tutkijan tulisi kuvata tutkimuspäiväkirjassaan, miten tutkija on päätenyt tuloksiinsa ja johtopäätöksiinsä. Vahvistettavuus on ongelmallinen kriteeri, koska toinen tutkija ei laadullisessa tutkimuksessa välttämättä päädy saman aineiston perusteella samaan johtopäätökseen. Toisaalta erilaiset tulkinnat voivat lisätä ymmärrystä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Kylmä – Juvakka 2007: 129.) Vahvistettavuutta on tuettu opinnäytetyön seminaareissa, jossa opinnäytetyömme prosessin eri vaiheet on kuvailtu. Vahvistettavuutta lisää myös kolmen eri opiskelijan eri tulkinnat tutkittavasta ilmiöstä.

Reflektiivisyys edellyttää sitä, että tutkimuksen tekijä on tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Hänen tulee arvioida, kuinka hän itse vaikuttaa aineistoonsa ja tutkimusprosessiinsa sekä kuvattava lähtökohdat tutkimusraportissa. (Kylmä – Juvakka 2007: 129.) Reflektiivisyyden toteutumisen vuoksi huomioimme, että seksuaalienemmis- töön kuuluvina henkilöinä meidän tuli kiinnittää erityistä huomiota opinnäytetyömme prosessiin ja aineiston analysointiin. Tiedostimme omat lähtökohtamme aihetta kohtaan ja opinnäytetyömme tulokset esitämme aineistolähtöisesti ja teoriapohjaan verraten. Reflektiivisyyden toteutumista tuki myös opinnäytetyömme useat tekijät, joka mahdollisti aineiston analyysin usean henkilön näkökulmasta.

Siirrettävyys tarkoittaa tutkimusten tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin. Jotta lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä, tulee tutkijan riittävästi kuvailla tietoa tutkimuksen osallistujista ja ympäristöstä. (Kylmä – Juvakka 2007: 129.) Opinnäytetyömme ollessa pienellä otannalla toteutettu laadullinen tutkimus, ei sen tulokset ole yleistettävissä. Opinnäytetyön tuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää tulevaisuudessa vastaaviin tutkimuksiin.

Lähteet

Avioliittolaki 13.6.1929/234. Annettu Helsingissä 1.3.2017. Finlex.

Adoptiolaki 22/2012. Annettu Helsingissä 1.7.2012. Finlex.

Elo, Satu - Kyngäs, Helvi 2007. The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing 62(1), 107-115.

Eriksson, Katie – Isola, Arja – Kyngäs, Helvi – Leino-Kilpi, Helena – Lindström, Unni Å. – Paavilainen, Eija – Pietilä, Anna-Maija – Salanterä, Sanna – Vehviläinen-Julkunen, Katri – Åstedt-Kurki, Päivi 2012. Hoitotiede. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Hämäläinen, Kaisu – Kanerva, Anne – Kuhanen, Carita – Schubert, Carla – Seuri, Tarja 2017. Mielenterveyshoitotyö. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Jeskanen, Jenni – Paakkanen, Mikko. Paavi Franciscus kertoi hyväksyvänsä samaa sukupuolta olevien siviililiitot, suomalaistutkijan mukaan lausunto erittäin merkittävä etenkin Afrikan maiden homoseksuaaleille 2020. Helsingin Sanomat <<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006677070.html?share=1767dcab419cdec0f70e1e59706fac97>> Verkkodokumentti. Luettu 23.10.2020.

Sateenkaariperheet Ry 2020. Ensimmäiset adoptiot vahvistettu samaa sukupuolta olevien pariskuntien perheisiin- Merkittävä askel erityisesti miesparien mahdollisuuksissa perustaa lapsiperhe. Sateenkaariperheet. Verkkodokumentti <<https://www.sttinfo.fi/tiedote/ensimmaiset-adoptiot-vahvistettu-samaa-sukupuolta-olevien-perheisiin-merkittava-askel-erityisesti-miesparien-mahdollisuuksissa-perustaa-lapsiperhe?publishe-rlid=64095818&releaselid=69879128>> Luettu 15.9.2020

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. WSOYpro Oy.

Karvinen, Marita. Seksuaalinen suuntautuminen. Seta. Verkkodokumentti. <<https://seta.fi/sateenkaaritieto/seksuaalinen-suuntautuminen/>> Luettu 20.1.2020

Koppinen, Mari. Nuorille homopojille kirjoitettu opas palkittiin rohkeudestaan lasten- ja nuorten kirjallisuuden palkinnolla. Helsingin Sanomat 2020. Verkkodokumentti. Luettu <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006454773.html> Luettu: 23.10.2020

Kylmä, Jari – Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki.

Kyngäs, Helvi – Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede. 3-12.

Matthews, John – Cramer, Elizabeth. 2006. Envisaging the adoption process to strengthen gay- and lesbianheaded families: Recommendations for adoption professionals. Verkkodokumentti. <<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.metropolia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=88bd632c-b67d-4a42-99f3-2313ba5d26e1%40sessionmgr101>> Luettu: 9.1.2020

Messina, Roberta – D'Amore, Salvatore. 2018. Adoption by lesbians and gay men in Europe: Challenges and barriers on the journey to adoption. Verkkodokumentti. <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10926755.2018.1427641?needAccess=true>> Luettu: 9.1.2020

Perhehoitoliitto. Monipuolinen perhehoito. Verkkodokumentti. <https://www.perhehoitoliitto.fi/sijaisvanhemmaksi/sijaisvanhemmuus/monipuolinen_perhehoito> Luettu 10.1.2020

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Sateenkaariperheet Ry. Mikä sateenkaariperhe. Verkkodokumentti. <<https://sateenkaariperheet.fi/tietoa-ja-koulutusta/mika-sateenkaariperhe/>> Luettu 10.1.2020

Sateenkaariperheet Ry. Miten lapsia tehdään. Verkkodokumentti. <<https://sateenkaariperheet.fi/tietoa-ja-koulutusta/miten-lapsia-tehdaan/>> Luettu 11.9.2020.

Väestöliitto. Sateenkaariperheiden vanhemmat nettiin. Verkkodokumentti. http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/90e5970053e5db7dfd7937e4688dd676/1600276454/application/pdf/8124269/Sateenkaariperheiden_vanhemmat_nettiin.pdf> Luettu 11.9.2020

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi 2009. Latvia.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkodokumentti. <<https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta>> Luettu 16.1.2020

World Association for Sexual Health. Declaration of Sexual Rights 1999. Verkkodokumentti. <<https://worldsexualhealth.net/wp-content/uploads/2013/08/Declaration-of-Sexual-Rights-2014-plain-text.pdf>> Luettu 23.10.2020.

World Health Organization. Frequently asked questions. Verkkodokumentti. <https://www.who.int/about/who-we-are/frequently-asked-questions> Luettu 11.10.2020.

Wood, Kate. 2018. Families beyond boundaries: Conceptualising kinship in gay and lesbian adoption and fostering. Verkkodokumentti (Luettu: 9.1.2020) Saatavilla: <<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.metropolia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=13bde91d-53eb-420a-9f09-9180ef484959%40pdc-v-sessmgr03>>

Teemahaastattelun runko

TAUSTATIEDOT:

Ikä, seksuaalinen suuntautuminen, siviilisääty, parisuhteen kesto, perhetausta

AJATUKSIA VANHEMMAKSI TULEMISESTA:

Kuvaile lapsen hankkimiseen liittyviä näkemyksiäsi

- Päätökseen vaikuttavat syyt
- Käsitkset, kokemukset: vanhemmuudesta, kasvatuksesta, lapsista, itsestä
- Ympäristön vaikutus: oma lähipiiri, perhe, ystävät, vieraat

MAHDOLLISUUKSIA VANHEMMAKSI TULEMISESTA:

Mitä tiedät homomiesten mahdollisuuksista hankkia lapsia?

- Haastateltavan omat tiedot/kokemukset keinoista tulla vanhemmaksi
- Mistä olet saanut tietoa isäksi tulemisen vaihtoehtoista
- Mitä ajatuksia mahdollisuutesi isäksi tulemisesta herättää

Tiedote opinnäytetyöstä

Olemme Metropolia Ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat Anna Mattsson, Jonna Tikkanen ja Paju-Tuuli Vuorela. Teemme opinnäytetyötämme aiheesta Lapsen hankkiminen yksilön ja pariskunnan valintana homomiesten näkökulmasta. Opinnäytetyössämme tutkimme homomiesten näkemyksiä lasten hankkimisesta ja heidän tietojaan perheellistymisen vaihtoehdoista. Haastateltaviksi haemme homomiehiä ikään, siviilisäätyyn tai perhekuvioon katsomatta. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa tietoa koulutuksen tueksi, sekä herättää keskustelua ajankohtaisesta ilmiöstä.

Haastattelut toteutetaan syksyllä 2020. Haastatteluihin tulee varata aikaa noin 30-60 minuuttia. Haastattelut nauhoitetaan, mutta ääninauhojen sisältöä käytetään ainoastaan opinnäytetyöhön liittyen, jonka jälkeen ääninauhotteet tuhoetaan. Haastateltavien tietoja käytetään luottamuksellisesti, eikä heidän henkilöllisyytensä ole tunnistettavissa opinnäytetyössämme. Jokainen haastattelu on tärkeä opinnäytetyömme kannalta.

Osallistuminen haastatteluun on täysin vapaaehtoista ja osallistumisensa voi haastateltava perua opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa.

Opinnäytetyön tekijöiden yhteistiedot:

Anna Mattsson
Sairaanhoitajaopiskelija
Metropolia Ammattikorkeakoulu
anna.mattsson@metropolia.fi

Jonna Tikkanen
Sairaanhoitajaopiskelija
Metropolia Ammattikorkeakoulu
jonna.tikkanen@metropolia.fi

Paju-Tuuli Vuorela
Sairaanhoitajaopiskelija,
Metropolia Ammattikorkeakoulu
paju-tuuli.vuorela@metropolia.fi

Opinnäytetyön ohjaaja:

Pirjo Koski
Lehtori, TtT
Metropolia ammattikorkeakoulu
pirjo.koski@metropolia.fi

Suostumuslomake**Kirjallinen suostumus Lapsen hankkiminen yksilön ja pariskunnan valintana- opinnäytetyön haastatteluun osallistumisesta**

Olen tietoinen Anna Mattsson, Jonna Tikkanen ja Paju-Tuuli Vuorelan toteuttaman Lapsen hankkiminen yksilönä ja pariskunnan valintana opinnäytetyön tarkoituksesta ja suostun vapaaehtoisesti osallistumaan opinnäytetyön aineiston keruuvaiheen haastatteluun.

Olen tietoinen opinnäytetyöhön osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja oikeudestani vetäytyä opinnäytetyöstä, jos sitä haluan. Olen tietoinen oikeudestani olla osallistumatta haastatteluun, oikeudestani haastattelun keskeyttämiseen sekä oikeudestani kieltää haastattelusta saadun aineiston käyttö opinnäytetyössä myös myöhemmässä vaiheessa ilman syyntamamista. Minulle on selvennetty, että haastattelut nauhoitetaan ja opinnäytetyössä saattaa olla lainauksia haastattelustani. Lainaukset ovat kuitenkin niin kirjoitettuna, ettei minua ole tunnistettavissa tekstistä. Minulle on myös selvennetty, että haastattelunauhut ja niiden pohjalta kirjoitetut haastattelukertomukset säilytetään niin, etteivät ne joudu kenenkään ulkopuolisen käsiin. Haastattelunauhoilla ja niiden pohjalta kirjoitetuissa haastattelukertomuksissa ei myöskään ole mainintaa minun nimestäni. Tiedän, että haastattelusta saatua aineistoa käytetään vain opinnäytetyössä.

Haastatteluun osallistuvan allekirjoitus

Paikka ja päiväys

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Paikka ja päiväys

Opinnäytetyön tekijöiden yhteistiedot

Anna Mattsson
Sairaanhoidajaopiskelija
anna.mattsson@metropolia.fi

Jonna Tikkanen
Sairaanhoidajaopiskelija
jonna.tikkanen@metropolia.fi

Paju-Tuuli Vuorela
Sairaanhoidajaopiskelija
paju-tuuli.vuorela@metropolia.fi